

Kryteria wyboru operacji
dla przedsięwzięcia 2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz spędzania czasu wolnego
w ramach zakresu wsparcia z PS WPR:

2. Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania:
- a) gospodarstw agroturystycznych
b) zagród edukacyjnych

Lp.	Kryteria dostępu	Definicja kryterium	Spełnienie kryterium	Źródło weryfikacji
1.	Brak powiązania wnioskodawcy z wdrażaniem LSR	<p>Kryterium wyboru operacji ma na celu zapewnienie, że operacje objęte wnioskami o wsparcie nie zostaną wybrane, jeżeli ubiegającymi się o wsparcie są osoby fizyczne lub podmioty powiązane z LGD.</p> <p>Kryterium spełnia wnioskodawca (osoba fizyczna), który nie realizuje działań związanych z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), nie jest zatrudniony przez LGD lub nie pełni funkcji członka Zarządu LGD, a także nie jest podmiotem, w którym te osoby są współnikami spółek prawa handlowego lub prowadzą działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej.</p>	☐ Tak ☐ Nie	<p>- Rejestr io</p> <p>- Wewnętrzna dokumentacja LGD</p> <p>- KRS</p> <p>- CEiDG</p>
Lp.	Kryterium	Definicja Kryterium	Punktacja	Źródło weryfikacji
1.	Status wnioskodawcy * *kryterium ma zastosowanie tylko w	Kryterium preferuje operacje realizowane przez młode* kobiety prowadzące/ współprowadzące gospodarstwo rolne <u>w ramach</u>	1 pkt – wnioskodawcą jest młoda kobieta prowadząca lub współprowadząca gospodarstwo rolne	<ul style="list-style-type: none"> - Wniosek o przyznanie pomocy - Zaświadczenie z KRUS wystawione nie wcześniej niż 30 dni przed złożeniem wniosku do LGD

	<p><u>przypadku rozwoju gospodarstwa agroturystycznego lub tworzenia zagrody edukacyjnej</u></p>	<p><u>rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych</u></p> <p>*Które nie ukończyły 25 r.ż (definicja z WPR)</p> <p>Kryterium rekomendowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p>	<p>0 pkt – nie dotyczy</p>	
2 a)	<p>Wzrost oferty agroturystyki *</p> <p>*kryterium ma zastosowanie tylko w przypadku <u>rozwoju gospodarstwa agroturystycznego</u></p>	<p>Kryterium preferuje wprowadzenie do oferty gospodarstwa agroturystycznego co najmniej dwóch atrakcji spędzania czasu wolnego rozumianych jako działalność niemająca charakteru materialnego, którą rolnik może zaoferować odwiedzającym gospodarstwo rolne w celu dostarczenia im określonych korzyści lub zaspokojenia ich potrzeb. Oferta kierowana do turystów, nie powinna ograniczać się tylko do zakwaterowania oraz wyżywienia w gospodarstwie agroturystycznym.</p> <p>Ofertę gospodarstw agroturystycznych należy urozmaicać o dodatkowe atrakcje np. prowadząc szkolenia i warsztaty z alternatywnego wykorzystania roślin przydomowych, uprawiania wypoczynku czynnego, doskonalenia umiejętności kulinarnych i rzemieślniczych, możliwość obcowania ze zwierzętami hodowlanymi,</p>	<p>2 pkt - wprowadzenie trzech lub więcej atrakcji spędzania czasu wolnego dla turystów</p> <p>1 pkt – wprowadzenie dwóch atrakcji spędzania czasu wolnego dla turystów</p> <p>0 pkt - wprowadzenie jednej atrakcji spędzania czasu wolnego dla turystów</p> <p>(W obowiązku mają rozszerzyć zakres usług lub podnieść ich standard)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wniosek o przyznanie pomocy – Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium

		<p>wycieczki krajoznawcze, kuligi, grzybobranie, wędkarstwo, naukę wyrobów rękodzielniczych czy sporządzanie domowych przetworów, możliwość poznania kultury i obyczajów panujących w regionie itp.</p> <p>Kryterium ma na celu wzmocnienie i rozwój potencjału turystycznego obszaru LGD.</p>		
2 b)	<p>Wzrost oferty zagrody edukacyjnej*</p> <p>*kryterium ma zastosowanie tylko w przypadku <u>tworzenia zagrody edukacyjnej</u></p>	<p>Kryterium preferuje wprowadzenie usług edukacyjnych mających na celu podniesienie prestiżu zawodu rolnika i upowszechnienie wiedzy na temat pochodzenia żywności, różnicowanie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi w zakresie minimum trzech celów edukacyjnych zgodnie ze standardami Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych (OSZE).</p> <p>Zgodnie z koncepcją zatwierdzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w listopadzie 2011 roku oraz wdrażaną przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie (CDR O/Kraków), „Zagroda edukacyjna” to obiekt realizujący przynajmniej dwa cele edukacyjne spośród niżej wymienionych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • edukacja w zakresie produkcji roślinnej, 	<p>2 pkt - projekt zakłada realizację trzech celów edukacyjnych wskazanych w standardach OSZE</p> <p>0 pkt - projekt zakłada realizację dwóch celów edukacyjnych wskazanych w standardach OSZE</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wniosek o przyznanie pomocy – Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium

		<ul style="list-style-type: none"> • edukacja w zakresie produkcji zwierzęcej, • edukacja w zakresie przetwórstwa produktów rolnych, • edukacja w zakresie świadomości ekologicznej i konsumenckiej, • edukacja w zakresie dziedzictwa kultury materialnej wsi, tradycyjnych zawodów, rękodzieła i twórczości ludowej 		
3.	<p>Nowe miejsca pracy *</p> <p>* Kryterium ma zastosowanie tylko w przypadku operacji ukierunkowanych na rozwój oferty spędzania wolnego czasu</p>	<p>Kryterium preferuje operacje, których realizacja generuje miejsca pracy</p> <p>Kryterium rekomendowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p>	<p>1 pkt — utworzone co najmniej 1 miejsce pracy (1 pełny etat)</p> <p>0 pkt — nie tworzy miejsc pracy</p>	<p>— Wniosek o przyznanie pomocy</p> <p>— Biznesplan (wskazanie planowanych do utworzenia miejsc pracy)</p> <p>— Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium</p>
4.	<p>Wsparcie mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji</p> <p>* Kryterium ma zastosowanie tylko w przypadku operacji ukierunkowanych na rozwój oferty spędzania wolnego czasu</p>	<p>Kryterium preferuje operacje, których realizacja przyczyni się do wsparcia osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji:</p> <p>— kobiety,</p> <p>— rolnicy z małych gospodarstw rolnych,</p> <p>— osoby poszukujące zatrudnienia (zarejestrowane w PUP),</p> <p>— osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie</p> <p>Kryterium rekomendowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p>	<p>1 pkt — zatrudnienie przynajmniej na jednym stanowisku pracy (1 pełny etat, w tym samozatrudnienie) osoby z grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji</p> <p>0 pkt — nie dotyczy</p>	<p>— Wniosek o przyznanie pomocy</p> <p>— Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium</p>

5.	<p>Wysokość wkładu własnego</p> <p>* Kryterium ma zastosowanie tylko w przypadku operacji ukierunkowanych na rozwój oferty spędzania wolnego czasu</p>	<p>Premiowane są operacje zakładające większy udział wkładu własnego wnioskodawcy od wymaganego minimum. Większy udział wkładu własnego świadczy o zaangażowaniu wnioskodawcy w projekt oraz zwiększa szansę na powodzenie projektu.</p>	<p>2 pkt – wkład własny wynosi powyżej 45% kosztów kwalifikowalnych</p> <p>1 pkt – wkład własny wynosi od 40,01% do 45% kosztów kwalifikowanych</p> <p>0 pkt – wkład własny wynosi od 35% do 40% kosztów kwalifikowanych</p>	<p>— Wniosek o przyznanie pomocy</p>
6.	<p>Lokalna solidarność podatkowa</p> <p>*dotyczy podmiotów rozwijających działalność gospodarczą</p>	<p>Kryterium preferuje wnioski, w których wnioskodawca zadeklarował odprowadzenie podatku <u>dochodowego na obszarze LSR (Urząd Skarbowy właściwy dla gmin członkowskich)</u></p>	<p>2 pkt – wnioskodawca zadeklarował solidarność podatkową</p> <p>0 pkt – wnioskodawca nie zadeklarował solidarności podatkowej</p>	<p><u>Dokument potwierdzający:</u></p> <p>— 1 strona deklaracji podatkowej, za rok poprzedzający rok złożenia wniosku, w którym upływa termin złożenia wniosków o przyznanie pomocy wraz z UPO; — zaświadczenie z Urzędu Skarbowego, wydane nie wcześniej niż miesiąc przed złożeniem wniosku;</p> <p>— Wystarczy złożyć 1 dokument z powyższych</p>
73.	<p>Długość okresu zamieszkania/ prowadzenia działalności gospodarstwa wnioskodawcy na obszarze LSR</p>	<p>Kryterium preferuje wnioskodawców, którzy mieszkają (w przypadku tworzenia zagród edukacyjnych)/ prowadzą działalność gospodarstwo na obszarze LSR dłużej niż 2 lata</p>	<p>1 pkt - powyżej 2 lat</p> <p>0 pkt – do 2 lat</p>	<p>Zaświadczenie z urzędu gminy o zameldowaniu/ umowa najmu okazjonalnego/ wydruk z CEiDG/ zaświadczenie o figurowaniu w ewidencji gospodarstw agroturystycznych innych obiektów świadczących usługi hotelarskie zaświadczenie z KRUS</p>
84.	<p>Innowacyjność operacji</p>	<p>Kryterium preferuje operacje innowacyjne.</p>	<p>3 pkt - projekty kreatywne (powstające w wyniku autorskiego</p>	<p>– Wniosek o przyznanie pomocy</p>

		<p>Innowacyjność - zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych</p> <p>Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR to: ~~wpływ na wzrost gospodarecy; zwiększanie wydajności, przy takich samych nakładach; wzrostu wydajności wpływa na wzrost dostępności, co powoduje, że lokalna gospodarka się rozwija.~~ -osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, najlepiej trwałej (strategicznej w obszarze produktu/usługi, sposobu obsługi klienta, konkurencyjnej ceny opartej na przewadze kosztowej, strategii jakości oferowanego produktu/usługi, -wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.</p> <p>Punktacja będzie przyznawana według stopnia oryginalności zmian: kreatywne, imitujące, pozorne.</p>	<p>pomysłu, dotyczy nowych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji)</p> <p>1 pkt - projekty imitujące (wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, obejmują nowy sposób wykorzystania ~~lub zmobilizowania~~ istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych)</p> <p>0 pkt - innowacje pozorne, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome nowości/ brak innowacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium - Opinia o innowacyjności <p>Innowacyjność zostanie uznana wówczas, jeśli beneficjent oświadczy, że innowacyjny produkt lub usługa nie jest oferowany na terenie LGD, pod warunkiem jednak, że oświadczenie to jest udokumentowane opinią o innowacyjności, która została wystawiona wyłącznie przez: jednostkę naukową, centrum badawczo-rozwojowe, stowarzyszenie naukowo-techniczne, organizację zrzeszającą przedsiębiorców o zasięgu co najmniej obszaru LGD, organizację turystyczną/agroturystyczną działającą na terenie LGD.</p> <p>Informacje zawarte we wniosku o przyznanie pomocy i w biznesplanie oraz opinia o innowacyjności wystawiona przez: Jednostkę naukową w rozumieniu art. 2, pkt. 9 z wyłączeniem lit. f) ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 96, poz. 615, z późn. zm.), tj. jednostką naukową – prowadzącą w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe, taką jak: a) podstawowe jednostki organizacyjne uczelni w rozumieniu statutów tych uczelni, b) jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii</p>
--	--	---	---	--

		Kryterium rekomendowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi		<p>Nauk (Dz. U. Nr 96, poz. 619, z późn. zm.),</p> <p>c) instytuty badawcze,</p> <p>d) międzynarodowe instytuty naukowe utworzone na podstawie odrębnych przepisów, działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,</p> <p>e) Polską Akademię Umiejętności,</p> <p>lub</p> <p>2. Centrum badawczo-rozwojowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. Nr 116, poz. 730, z późn. zm.),</p> <p>lub</p> <p>3. Stowarzyszenie naukowo-techniczne o zasięgu ogólnopolskim, lub regionalnym, którego zakres działania jest związany z inwestycją będącą przedmiotem projektu,</p> <p>lub</p> <p>4. Organizację zrzeszającą przedsiębiorców o zasięgu co najmniej obszaru LGD,</p> <p>lub</p> <p>5. Organizację turystyczną/agroturystyczną działającą na terenie LGD.</p>
95.	Doradztwo w Biurze LGD	Kryterium preferuje wnioski przygotowane w konsultacji z Biurem LGD. Konsultacje punktowane dotyczą wykazania konkretnego wkładu pracy potencjalnego beneficjenta w przygotowanie dokumentacji projektu, zgodnie z pkt. 7, 9 oraz 12 rozdz. III Regulaminu doradztwa,	<p>2 pkt – tak</p> <p>0 pkt – nie</p>	<p>– Karta udzielonego doradztwa - dokument LGD (doradztwo przy przygotowaniu wniosku o przyznanie pomocy). Niezaliczenie punktów z konsultacji wymaga umotywowania tego faktu przez pracownika LGD, na podstawie dołączonej kopii wniosku beneficjenta</p>

		rozumiane jako spójność opisu we wniosku z biznesplanem		UWAGA! Konsultacja wymaga wcześniejszego uzgodnienia terminu z LGD
106.	Stosowanie logotypu Stowarzyszenia Dolina Pilicy w projekcie	<p>Kryterium ma na celu wzmocnienie rozpoznawalności oraz pozytywnego wizerunku Stowarzyszenia Dolina Pilicy wśród mieszkańców obszaru jako animatora lokalnej społeczności oraz operatora funduszy europejskich.</p> <p>Kryterium preferuje wnioskodawców, którzy zaplanowali upowszechnianie informacji dotyczącej realizacji operacji wraz z podaniem źródła finansowania zawierającej logo i informację o pozyskaniu środków ze Stowarzyszenia Dolina Pilicy</p>	<p>2 pkt – informacja na tablicy promocyjnej w miejscu realizacji operacji oraz na swojej stronie internetowej/mediach społecznościowych/materiałach informacyjnych – promocyjnych</p> <p>1 pkt - informacja na tablicy promocyjnej w miejscu realizacji operacji</p> <p>0 pkt - nie spełniono warunków określonych dla kryterium</p> <p>Punkty nie sumują się</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wniosek o przyznanie pomocy – Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium
117.	Racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczenie presji na środowisko*	<p>Zasada racjonalnego gospodarowania zasobami lub ograniczenie presji na środowisko jest zachowana jeżeli operacja obejmuje działania minimalizujące oddziaływanie działalności człowieka na środowisko.</p> <p>Zastosowane rozwiązania winny być racjonalne i uzasadnione zakresem operacji.</p>	<p>1 pkt - operacja zakłada rozwiązania sprzyjające racjonalnemu gospodarowaniu zasobami lub ograniczającymi presję na środowisko, przy czym suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wniosek o przyznanie pomocy – Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium

		<p>* Szerszy opis znajduje się pod tabelą</p> <p>Kryterium rekomendowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p>	<p>połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych</p> <p>0 pkt - operacja nie zakłada rozwiązań sprzyjających racjonalnemu gospodarowaniu zasobami lub ograniczającymi presję na środowisko klimatu</p>	
128.	Wykorzystanie lokalnego potencjału	<p>Kryterium preferuje operacje wykorzystujące lokalny potencjał tj. np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne.</p> <p>Kryterium rekomendowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi</p>	<p>2 pkt – projekt zakłada wykorzystanie co najmniej 2 typów lokalnego potencjału</p> <p>1 pkt – projekt zakłada wykorzystanie co najmniej jednego typu lokalnego potencjału</p> <p>0 pkt – projekt nie zakłada wykorzystania lokalnego potencjału</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wniosek o przyznanie pomocy – Formularz uzasadnienia spełnienia kryterium
13.	Członkostwo w Stowarzyszeniu Dolina Pilicy	<p>Kryterium preferuje operacje realizowane przez członków Stowarzyszenia Dolina Pilicy</p>	<p>1 pkt – Wnioskodawca jest członkiem LGD przynajmniej od roku przed złożeniem wniosku</p> <p>0 pkt – wnioskodawca nie jest członkiem LGD</p>	<p>Lista członków LGD Stowarzyszenia Dolina Pilicy</p>
<p><u>W przypadku rozwoju gospodarstwa agroturystycznego i tworzenia zagród edukacyjnych</u> maksymalna liczba punktów oceny minimum wymagane</p>			<p>15-14 7,5-7</p>	

Stowarzyszenie
Dolina Pilicy

Dofinansowane przez
Unię Europejską

<u>W przypadku operacji realizowanych ukierunkowanych na rozwój oferty spędzania wolnego czasu</u> maksymalna liczba punktów oceny minimum wymagane	18 9,0	
---	-----------	--

Przy minimum 50% maksymalnej ilości punktów.

* Do kryterium 8

Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi - obejmuje planowanie i zarządzanie zasobami w taki sposób, aby były one wykorzystywane efektywnie, ekonomicznie i z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju. Skupia się na oszczędnym i odpowiedzialnym korzystaniu z zasobów.

Ograniczenie presji na środowisko – wskazuje na konieczność minimalizowania negatywnego wpływu projektu na środowisko naturalne, dąży do zmniejszenia negatywnych skutków, takich jak emisje zanieczyszczeń, degradacja ekosystemów czy zużycie zasobów naturalnych.

W praktyce oznacza to:

1. **Efektywne wykorzystanie zasobów:** operacja powinna dążyć do maksymalnego efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów naturalnych, takich jak woda, gleba, surowce mineralne, flora i fauna.
2. **Minimalizacja marnotrawstwa:** Planowane w ramach operacji działania powinny być zaprojektowane tak, aby minimalizować marnotrawstwo zasobów naturalnych. Obejmuje to unikanie nadmiernego zużycia, utylizację i utratę zasobów, promowanie recyklingu
3. **Zastosowanie zasad zrównoważonego rozwoju:** Operacja powinna uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju, dbając o równowagę między potrzebami obecnego pokolenia, a zdolnością przyszłych pokoleń do zaspokajania swoich potrzeb.
4. **Ochrona bioróżnorodności:** Jeżeli operacja wpływa na obszary o wysokiej bioróżnorodności, powinny być podjęte środki mające na celu ich ochronę i minimalizację negatywnego wpływu na ekosystemy.
5. **Odpowiedzialne korzystanie z wód:** Jeśli operacja wiąże się z korzystaniem z zasobów wodnych, powinny być podjęte działania, aby ograniczyć negatywne skutki dla jakości wód i ilości dostępnej wody.
6. **Ochrona gleby:** Planowane w ramach operacji działania powinny uwzględniać ochronę struktury gleby, minimalizowanie erozji i unikanie degradacji gleby.
7. **Zielone technologie i innowacje (odnawialne źródła energii; recykling i gospodarka odpadami; efektywne zużycie energii rozumiane jako inteligentne systemy zarządzania energią, energooszczędne technologie budowlane czy oświetlenie LED; zielone budownictwo: rozumiane jako materiały budowlane o niskim wpływie na środowisko, energooszczędne systemy grzewcze i chłodzące, inteligentne**

Stowarzyszenie
Dolina Pilicy

Dofinansowane przez
Unię Europejską

systemy zarządzania budynkami; technologie wodne: rozwiązania mające na celu efektywne gospodarowanie wodą, takie jak systemy odzyskiwania deszczówki, inteligentne systemy nawadniania, czy technologie oczyszczania wód; technologie związane z ochroną bioróżnorodności -wspierające monitorowanie i ochronę różnorodności biologicznej, w tym systemy do śledzenia gatunków, zdalne czujniki i aplikacje mobilne): Stosowanie zielonych technologii i innowacyjnych rozwiązań, które pozwalają na osiągnięcie celów przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego wpływu na środowisko.

8. **Zrównoważony transport:** Jeżeli projekt wymaga transportu, powinny być promowane zrównoważone formy transportu, takie jak transport publiczny, rower, czy samochody elektryczne.
9. **Praktyki energetyczne:** Dążenie do efektywnego wykorzystywania energii, a także promowanie korzystania z odnawialnych źródeł energii.

Powyższy katalog nie jest ograniczony ani zamknięty, służy jedynie jako wzór do inspiracji.